

УПОВНОВАЖЕНИЙ

Верховної Ради України з прав людини

вул. Інститутська, 21/8, м. Київ, 01008, тел. (044) 298-70-33, E-mail: hotline@ombudsman.gov.ua

Міністрів юстиції України

Денису МАЛЮСЬЦІ

ПОДАННЯ

Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини

(згідно з частиною третьою статті 15 Закону України «Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини»)

Згідно зі статтею 101 Конституції України та Законом України «Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини» Уповноважений Верховної Ради України з прав людини (далі – Уповноважений) здійснює парламентський контроль за додержанням конституційних прав і свобод людини і громадянина.

У межах реалізації зазначених вище норм законодавства України під час розгляду звернення засудженого до довічного позбавлення волі

, який утримується в державній установі « виправна колонія », виявлено порушення його права на належну медичну допомогу.

У своєму зверненні звертає увагу, що не має зубів та кожен прийом їжі спричиняє йому страждання.

Також заявник інформує, що протягом тривалого часу отримує відмову в наданні безкоштовної зубопротезної допомоги у зв'язку із відсутністю у Міністерства юстиції України та Державної установи «Центр охорони здоров'я Державної кримінально-виконавчої служби України» фінансування на такі цілі.

Так, зазначає, що протягом 2023 року неодноразово звертався до Міністерства юстиції України з заявою про надання йому публічної інформації відносно забезпечення медичної допомоги у системі Державної кримінально-виконавчої служби України. Також заявник вказує, що у відповідь отримував інформацію про те, що фінансування зубопротезування ув'язнених у системі Державної кримінально-виконавчої служби України, всупереч наказу Міністерства юстиції України, не виділяється.

Крім того, заявник до свого звернення долучає лист Державної установи «Центр охорони здоров'я Державної кримінально-виконавчої служби України» від 29.01.2024 № _____, в якому зазначено, що «... бюджетним запитом на 2024 рік ЦОЗ ДКВС України були заплановані видатки на безкоштовну зубопротезну допомогу засудженим.

Разом з тим затвердженим Міністерством юстиції України кошторисом ЦОЗ ДКВС України на 2024 рік не передбачені видатки на безкоштовну зубопротезну допомогу засудженим».

Наведеним вище листом Державної установи «Центр охорони здоров'я Державної кримінально-виконавчої служби України» також повідомлено _____, що пільгове зубопротезування буде проведене йому після надходження коштів на такі цілі.

Між тим, листом від 22.02.2024 № _____ Міністерство юстиції України повідомило заявнику, що «При формуванні бюджетного запиту Міністерства юстиції України на 2024 рік до нього включено, зокрема, пропозиції щодо потреби органів, установ ДКВС України, державних установ «Центр охорони здоров'я Державної кримінально-виконавчої служби України», «Генеральна дирекція Державної кримінально-виконавчої служби України», навчальних закладів та інших установ, створених для забезпечення діяльності Державної кримінально-виконавчої служби України, у видатках загального фонду за бюджетною програмою 3601020 «Виконання покарань установами і органами Державної кримінально-виконавчої служби України».

При цьому відповідно до розпису Державного бюджету України на 2024 рік, затвердженого Міністром фінансів України 07 грудня 2023 року та доведеного Державною казначейською службою України, за бюджетною програмою 3601020 Мін'юсту затверджено видатки в обсягах, що забезпечують розрахункову потребу лише на 38,3 відсотка.

Зокрема, відсоток забезпечення потреби установ ДКВС України у 2024 році за КЕКВ 2220 «Медикаменти та перев'язувальні матеріали», у тому числі для фінансування зубопротезної допомоги засудженим, складає лише 13,9 відсотка.

Разом з тим розподіл затверджених на 2024 рік видатків для забезпечення медичною допомогою засуджених та осіб, узятих під варту, Міністерством юстиції України здійснено відповідно до пропозицій, наданих державною установою «Центр охорони здоров'я Державної кримінально-виконавчої служби України».

Водночас відповідно до підпункту 4 пункту 1 розділу IV Порядку організації надання медичної допомоги засудженим до позбавлення волі, затвердженого наказ Міністерства юстиції України, Міністерства охорони здоров'я України від 15.08.2014 № 1348/5/572, безкоштовна зубопротезна допомога засудженим, які не мають пільг, передбачених законодавством України, на отримання такої допомоги та не мають коштів на власному рахунку

і не можуть здійснити протезування за рахунок близьких родичів, надається за наявності у засудженого показань для протезування зубів.

Наявність у права на отримання безкоштовної зубопротезної допомоги підтверджується інформацією із листа Державної установи «Центр охорони здоров'я Державної кримінально-виконавчої служби України» від 29.01.2024 №

Відтак звертаю увагу, що стаття 49 Конституції України визначає, що кожен має право на охорону здоров'я, медичну допомогу та медичне страхування. Держава створює умови для ефективного і доступного для всіх громадян медичного обслуговування. У державних і комунальних закладах охорони здоров'я медична допомога надається безоплатно; існуюча мережа таких закладів не може бути скорочена.

Водночас у статті 63 Конституції України встановлено, що засуджений користується всіма правами людини і громадянина, за винятком обмежень, які визначені законом і встановлені вироком суду.

Частиною другою статті 151 Кримінально-виконавчого кодексу України (далі – КВК України) встановлено, що на осіб, які відбувають довічне позбавлення волі, поширюються права і обов'язки засуджених до позбавлення волі, передбачені статтею 107 цього Кодексу. Частина перша статті 107 КВК України гарантує засудженим, які відбувають покарання у виді позбавлення волі, право в порядку, встановленому цим Кодексом і нормативно-правовими актами Міністерства юстиції України право отримувати медичну допомогу і лікування.

Відтак право на медичну допомогу засуджених до покарання у виді позбавлення волі чи довічного позбавлення волі не може бути обмежене.

Наголошую, що ненадання належної медичної допомоги під час тримання під вартою становить порушення статті 3 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод та фактично є катуванням.

Зауважую, що Європейський суд з прав людини (далі – ЄСПЛ) неодноразово у своїх рішеннях вказував на порушення статті 3 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод через неналежне надання медичної допомоги засудженим та ув'язненим особам.

Зокрема у рішенні «Солопова проти України» (Заява № 17278/18) ЄСПЛ вкотре повторив, що «належність» медичної допомоги залишається найбільш важким елементом для визначення. У цьому контексті зрозуміло, що органи влади повинні забезпечити оперативність і точність постановки діагнозу та лікування, а у випадку, коли це викликано медичним станом, - регулярність і систематичність нагляду та наявність плану терапевтичних заходів з метою ефективного лікування захворювань ув'язненої особи або запобігання їхньому ускладненню. ЄСПЛ у наведеному вище рішенні підкреслив, що медична допомога, яка надається в установах виконання покарань, має бути належною та відповідати тому рівню допомоги, яку державні органи зобов'язалися надавати для всього населення.

У рішеннях у справах «Блохін проти Росії» (№ 47152/06) і «Мозер проти Молдови та Росії» (№ 11138/10) ЄСПЛ зазначив, що стаття 3 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод покладає на державу обов'язок захищати фізичне благополуччя осіб, позбавлених волі, шляхом, зокрема, надання їм необхідної медичної допомоги.

У цьому аспекті сам факт того, що затриманого оглянув лікар і призначив йому певну форму лікування, не може автоматично призводити до висновку, що медична допомога була відповідною. Органи влади також повинні забезпечити ведення повного обліку стану здоров'я ув'язненого та поведження з ним під час ув'язнення, щоб діагностика та допомога були оперативними і точними, а також, якщо це необхідно через характер захворювання, щоб нагляд був регулярним і систематичним та передбачав комплексну терапевтичну стратегію, спрямовану на належне лікування проблем зі здоров'ям затриманого або запобігання їх загостренню, а не на їх лікування на симптоматичній основі. Органи влади також повинні продемонструвати, що було створено необхідні умови для фактичного дотримання призначеного лікування. Крім того, медичне обслуговування, що надається в пенітенціарних установах, має бути відповідним, тобто на рівні, співставному з тим, який державна влада зобов'язалася надавати населенню загалом. Тим не менш, це не означає, що кожному затриманому має бути гарантовано такий самий рівень медичного обслуговування, який доступний у найкращих медичних закладах за межами пенітенціарних установ. Якщо лікування неможливо забезпечити в місці ув'язнення, має бути можливість перевести затриманого до лікарні чи спеціалізованого відділення (рішення ЄСПЛ у справі «Руман проти Бельгії» № 18052/11).

Звертаю увагу, що у ЄСПЛ у 2010 році ухвалив рішення у справі «V.D. v. Romania» (№ 7078/02), в якій ЄСПЛ розглядав скаргу засудженого щодо серйозних проблем з зубами (у нього практично не було зубів), який не зміг отримати зубний протез, оскільки він не мав коштів, щоб заплатити за це. ЄСПЛ постановив, що мало місце порушення статті 3 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод. ЄСПЛ зазначив, зокрема, що медичні діагнози були доступні, органи влади стверджували, що заявнику необхідно встановити зубні протези, але цього не було виконано. Також Урядом Румунії не було надано належного пояснення причин, чому заявник не був забезпечений зубними протезами після того, як стало можливим повне покриття вартості за рахунок держави.

Водночас відповідно до підпункту 95-15 пункту 4 Положення про Міністерство юстиції України, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 2 липня 2014 р. № 228, на Міністерство юстиції України покладено обов'язок надання медичної допомоги засудженим та особам, узятим під варту.

Відсутність фінансування для надання належної медичної допомоги засудженим та ув'язненим не є належним аргументом для ЄСПЛ у справах про порушення права на медичну допомогу. Відсутність зубів у та невжиття протягом тривалого часу компетентним органом

(Міністерством юстиції України) заходів щодо надання належної медичної допомоги заявнику може розцінюватися також як катування у розумінні статті 3 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод.

Ураховуючи наведене, з метою усунення тривалого порушення права на безкоштовну зубопротезну допомогу, керуючись статтею 101 Конституції України, статтями 13, 15, 16, 22 Закону України «Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини»,

В И М А Г А Ю:

1. Розглянути подання та невідкладно вжити заходів щодо усунення порушення права на безкоштовну зубопротезну допомогу шляхом забезпечення такої допомоги.

2. Про результати розгляду подання та вжиті заходи прошу повідомити мене у встановлений Законом України «Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини» строк та щомісяця інформувати про заходи, що вживаються для забезпечення безкоштовною зубопротезною допомогою до вирішення порушеного у поданні питання по суті.

Звертаю увагу, що відмова органів державної влади, органів місцевого самоврядування, об'єднань громадян, підприємств, установ, організацій незалежно від форми власності, їх посадових і службових осіб від співпраці, а також умисне приховування або надання неправдивих даних, будь-яке незаконне втручання в діяльність Уповноваженого з метою протидії передбачають відповідальність згідно з чинним законодавством.

**Уповноважений Верховної Ради
України з прав людини**

Дмитро ЛУБІНЕЦЬ

Рубанова Катерина 2987069